

ТРАНЗИЦИЈА И ОБРАЗОВАЊЕ

Термин транзиција употребљава се за означавање више различитих друштвених процеса. Овде се употребљава да означи промену друштвених система у државама које су словиле као социјалистичке, који се заснивао на разним облицима државне својине, нетржишној привреди, једнопартијском политичком систему и партијској држави, у друштвени систем приватне својине и иницијативе, тржишне привреде, вишестраначком политичком систему и правној држави. Речју, ради се о промени укупних друштвених односа и институција, изван којих није могло остати и образовање, као друштвени процес и институционализовани облици његовог остваривања. Управо зато постоји потреба, полазећи од значаја образовања као развојног фактора у савременом друштву, које све више постаје информацијско и учеће, критички размотрити однос транзиције и образовања, тачније положај образовања у процесу транзиције, са становишта да ли се према њему друштво (држава, односи као значајном фактору економског развоја тржишне привреде у условима научно-техничког развоја и демократизације друштвених односа. У контексту оваквог приступа потребно је критички и научно објективно размотрити следећа питања.

Прво, будући да се транзиција одвија у времену кад је свет захваћен процесом глобализације, па и глобализацијом културе и образовања, тј. да се транзиција као процес одвија у оквиру једног општијег, глобалног процеса, својеврсног уједињавања човечанства, потребно је истраживање и научно промишљање односа глобализације и транзиције, и у том контексту положај образовања.

Друго, потребно је истраживање и критичко промишљање институционализованих облика усмеравања и остваривања образовања у систему нових тржишних и политичких односа у државама транзиције. У овом контексту посебну пажњу заслужује разматрање два питања: финансирање образовања (извори и обим) и место образовања у систему друштвених вредности који успоставља са транзицијом.

Треће, глобализацијом настаје и глобализација културе, па се чак говори и о настанку глобалне културе, па у том склопу и о глобализацији образовања, и на неки начин унификацији образовних система и садржаја. Постоји потреба истраживања и промишљања овог процеса у земљама транзиције и његовог утицаја на интензитет остваривања транзиционих промена.

Четврто, с обзиром на значај образовања за прихватање и развијање друштвених система, друштвених опредељења и друштвених вредности потребно је истраживати и критички промислити улогу образовања у развијању свести код грађана о потреби транзиционих промена и пожељности прихватања друштвених система који се успоставља транзиционим променама.

Пето, будући да се процесом глобализације, на одређен начин врши уједињавање човечанства, које је притом још увек разједињено и посебним интересима, које треба усаглашавати демократским дијалогом (често и између земаља у транзицији) то је потребно истраживање и промишљање образовања, тј. његових образовних садржаја са становишта остваривања мултиполарног света, потребе развијања демократских односа у светској заједници и концепције и пројекта културе мира.

Шесто, истраживање односа тј. положаја образовања у земљама транзиције, укључити у себи и критичко преиспитивање облика организовања институција у којима се одвија образовање, са становишта њихове аутономности у организовању и остваривању образовних садржаја (посебно у високошколским установама) уз пуно уважавање достојанства наставника и оних који се образују – ученика и студената.

Седмо, у истраживању положаја образовања у земљама транзиције не треба заобићи ни истраживање, критичку оцену и програмирање односа образовања и научно-истраживачког рада, нарочито њихова повезаност у универзитетском образовању. У овом приступу посебно треба промислити повезаност фундаменталних научних истраживања, не само са универзитетским, већ опште са образовањем.

Осмо, у условима глобализације и транзиције долази до глобализације и универзализације образовних програма. Али, и у таквим условима образовање треба да буде у функцији очувања

посебних култура као израза културне разноврсности и потврде стваралачке имагинације људског рода. У овом смислу образовни садржаји и облици њиховог остваривања морају водити рачуна о традицији и културним посебностима појединих народа и држава, тј. бити у функцији заштите њиховог културног идентитета, тј. њихове посебности и самосвојности.

Девето, будући да стање у образовању и његове промене па и промене у транзицији, не могу бити успешне и без сагледавања кадровског аспекта ових проблема, то је потребно истраживати и проблеме образовања наставног кадра, и његовог материјалног положаја (у условима тржишне привреде) и друштвеног статуса у земљама транзиције.

Полазно становиште у организовању скупа:

1. Ове тезе биће достављене на мишљење, с позивом на допуну свим академијама образовања у земљама транзиције САНУ и другим институцијама које се баве овим питањима, укључујући УНЕСКО и Европске научне асоцијације. Сви позвани на сарадњу биће у могућности да предложе и свог представника у програмски савет скупа. Програмски савет урадио би коначни програм научног скупа (до 30 јула 2006. године) и упутио позив за учешће у раду скупа који ће бити организован у 2007. години.

2. У исто време би била решавана и пратећа организационо-техничка питања.

3. Председништво САО требало би да образује организациони одбор скупа најкасније до 1. марта 2006. године.